

Voor u ligt de vijfendertigste Nieuwsbrief van het Historisch Museum NLR.

Voor slechts € 12,50 bent u donateur tot 1 januari 2011. U profiteert dan tevens van de andere voordelen van het donateurschap.

Aanmelden doet u zich door genoemd bedrag (of meer) over te maken op rekeningnummer 57.88.27.204 ten name van Stichting Historisch Museum NLR te Amsterdam.

Deze Nieuwsbrief wordt uitgegeven onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van de Stichting Historisch Museum NLR.

De Nieuwsbrief wordt elk kwartaal verspreid aan de donateurs van de stichting.

Donateurs van de Stichting Historisch Museum NLR ontvangen € 2,- korting op de toegangsprijs van het Aviodrome. Die korting wordt alleen verleend op vertoon van uw donateurskaart.

Van de voorzitter

Aan het begin van het jaar vond onder zeer winterse omstandigheden het jaarlijkse uitje van de vrijwilligers plaats naar het Maritieme Vliegveld De Kooy. Het is elke keer weer mooi om bijna alle vrijwilligers bij elkaar te zien in een andere dan de museumomgeving. Het feit dat er binnen de museumstichting op twee locaties wordt gewerkt op grote afstand van elkaar maakt dat velen elkaar maar één keer per jaar zien en dat is alleen bij de vrijwilligersdag. Verderop in deze Nieuwsbrief staat een verslag van deze dag.

2010 is in twee opzichten een jubileumjaar. Het is 25 jaar geleden dat begonnen werd met de inrichting van het museum op de zolderetage van gebouw 40. Verder is het 10 jaar geleden dat de Museumstichting werd opgericht. Redenen om daarover in 2010 bij stil te staan en wel tijdens een op 25 september a.s. te houden minisymposium.

Het was verheugend dat de nieuwe algemeen directeur, Michel Peters, vrijwel direct na de start in zijn functie tijd vrij maakte om uitgebreid nader kennis te maken met de museumstichting. Eerst in een persoonlijk gesprek met de voorzitter en dezelfde dag, in bestuursverband, gevolgd door een uitgebreid bezoek aan de expositie. Een belangrijke en interessante vraag van zijn kant kwam naar voren. Hoe kun je het museum een duidelijker rol laten spelen om de "robuustheid" van het NLR naar (potentiële) opdrachtgevers, zoals de overheid en de industrie, met feiten aan te tonen? Het bestuur denkt inmiddels verder na over het antwoord op die vraag. Want een feit is dat voor de museumstichting de (bezoekende) klanten van het NLR al geruime tijd tot een belangrijke doelgroep behoren. Een ander punt is dat het jubileumboek: "Waypoint NLR 90" laat zien hoe RSL, NLL en NLR zich steeds met succes hebben aangepast aan de soms heftige veranderingen in overheidsbeleid of bij de nationale vliegtuigindustrie. Het onderwerp zal ongetwijfeld op de agenda staan van het komend jaarlijks overleg met de directie in maart. Dit geldt ook voor onze dringende behoefte aan een definitieve archiefruimte in plaats van de huidige in de kelder van het hoofdgebouw, die op termijn moet worden ontruimd. Bij het in gebruik nemen van een definitieve ruimte is het pas zinvol om het archief in te richten, zoals we graag willen. Dit voorkomt dubbel werk.

Nico van Driel in gesprek met Kees Bakker bij een Lynx helikopter van de Koninklijke Marine, op 13 januari (De Kooy)

Een interessante, positieve ontwikkeling is dat de museumstichting sinds kort contacten onderhoudt met vertegenwoordigers van de onlangs opgerichte organisatie "Jong NLR". Wij hopen dat dit er toe kan leiden dat meer jongere mensen bij het NLR kennismaken met de historie van het laboratorium. Het is elke keer weer hartverwarmend om te merken dat er onder de jongeren bij het NLR al heel wat zijn die de belangstelling voor de historie van het NLR hebben. Vanuit het gezegde: "Onbekend maakt onbemind" willen wij proberen om samen met Jong NLR hun aantal te vergroten. Vermeldenswaard is ook dat een windtunnelmodel met toebehoren, dat deel uitmaakt van de onlangs door het NIVR aan de museumstichting in eigendom overgedragen collectie windtunnelmodellen van Fokker vliegtuigen, weer gebruikt gaat worden voor windtunnelmetingen bij de DNW. Zoals eerder al eens is genoemd hield de overdrachtsovereenkomst rekening met deze mogelijkheid.

Kees Bakker

Uitnodiging voor het bijwonen van de volgende donateursbijeenkomst, met als onderwerp

50 jaar Hogesnelheidswindtunnel HST.

Op zaterdag 17 april 2010 van 14.00 – 17.00 uur in het Auditorium van het NLR in Amsterdam presenteert het bestuur aan zijn donateurs en overige belangstellenden het volgende programma:

13.30 uur	Zaal open
14.00 uur	Welkom door Kees Bakker, voorzitter
14.15 uur	“50 jaar HST”, door Bram Elsenaar
15.15 uur	pauze
15.45 uur	“Windtunnelmetingen met ver(r)assingen”, door Jacq van Nunen
16.30 uur	einde

Wilt u de bijgaande antwoordkaart invullen en uiterlijk 13 april retourneren? In plaats daarvan kunt zich ook uiterlijk 13 april aanmelden per email bij museum@nlr.nl onder vermelding van naam, adres (ook van de introducés).

De museumstichting nodigt voor deze bijeenkomst ook de oud-medewerkers van de HST uit, door middel van toezending van deze Nieuwsbrief met antwoordkaart.

Tot zaterdag 17 april bij het NLR!

Vrijwilligers bezoeken het Maritieme Vliegkamp De Kooy

Bij een temperatuur ver onder nul en de kop van Noord Holland bedekt onder een dikke laag sneeuw brachten ruim twintig vrijwilligers van de museumstichting op 13 januari een bezoek aan het Maritieme Vliegkamp De Kooy (MVKK). Dit is de nieuwe naam van het voormalige Marine Vliegkamp De Kooy. Nadat in 2007 de Marine Luchtvaart Dienst (MLD) na 90 jaar ophield te bestaan, werden de helikopters van de Kon. Marine samen met die van de Kon. Luchtmacht ondergebracht in één Defensie Helikopter Commando (DHC), dat is gevestigd op de vliegbasis Gilze-Rijen. De helikopters bestemd voor de schepen van de Kon. Marine blijven op De Kooy gestationeerd. Dit zijn nu nog de Lynx helikopters, die zullen worden vervangen door de NH-90, waarvan de eerste in maart zal worden afgeleverd. Het programma voor het bezoek bestond uit twee delen: een bezoek aan de Traditiekamer (museum) van de MLD en een rondleiding over het MVKK.

De groep werd ontvangen door de voorzitter van de Stichting Vrienden van de Traditiekamer MLD, Commandeur b.d. Anne van Dijk, die de laatste Vlag Officier MLD is geweest. In zijn welkomstwoord ging hij onder meer in op het ontstaan van de Traditiekamer. Evenals bij onze museumstichting werd hier de basis gelegd door individuele personen. In dit geval was het René Blom, een bekende vlieginstructeur, die begon met het verzamelen van spullen. Deze werden vervolgens in het voormalige badhuis op het MVKK ondergebracht. De Traditiekamer is nu ondergebracht in een aantal met elkaar verbonden hangaars. De marine zorgde voor het aanbrengen van de grotere bouwkundige voorzieningen en de zelfwerkzaamheid van de vrijwilligers deed de rest. Zo ontstond in verschillende stappen een zeer verzorgd geheel. Om praktische redenen maakt de stichting, die de Traditiekamer beheert, deel uit van het Marinemuseum in Den Helder. Er zijn meer dan 400 donateurs en ca. 15 vrijwilligers, die de zorg voor de opbouw en de instandhouding van de Traditiekamer voor hun rekening nemen. In veel opzichten lijkt de Stichting Traditiekamer MLD op de museumstichting NLR.

Na diens introductie in het mooie multifunctionele Auditorium overhandigde onze voorzitter, Kees Bakker, aan de heer Van Dijk een serie kopieën van krantenknipsels uit het dagblad "Het Vaderland" uit de periode 1919-1920. Deze hadden betrekking op een destijds heftige publieke discussie over de vele vliegongelukken bij de militaire luchtvaart en de roep om verbetering. Voorts kreeg de heer Van Dijk een exemplaar van het net verschenen boek over 90 jaar

NLR. Vervolgens werd de museumcollectie bezocht. Deze geeft een goed beeld van de rijke geschiedenis van de MLD in Nederland en de Overzeese gewesten. Verschillende helikopters en vliegtuigen, waarmee de MLD heeft gevlogen, maken deel uit van deze collectie. Een imposante Lockheed Neptune, de “poortwachter” van het voormalige Marine Vliegkamp Valkenburg, heeft een prominente plaats gekregen vlakbij de vlaggenmast. Ook staat een fraai gerestaureerde Agusta Bell helikopter in de buurt daarvan opgesteld. De lunch werd voorafgegaan door een drankje in de longroom. Door enkelen van de

vrijwilligers werd daarbij opgemerkt dat op woensdag bij de marine altijd nasi goreng wordt geserveerd. Dat bleek deze keer niet helemaal te kloppen. Maar de bami maaltijd viel ook in goede aarde.

Onder de hoede van sergeant-majoor Bouter werden we daarna rondgeleid over het Vliegkamp. In het gebouwencomplex van vliegtuigsquadron 860 werd de afdeling vliegveiligheidsmiddelen bezocht. Een zeer enthousiaste vrouwelijke “kikker” gaf daarbij uitleg hoe zij als lid van een Lynx helikopterbemanning is opgeleid voor het uitvoeren van Search and Rescue (SAR) taken en welke uitrusting daarbij wordt gebruikt. Zij nam ons mee naar de SAR hangar, waar een Lynx dag en nacht gereed staat om uit te rukken. Niet zelden is dit om patiënten aan boord van schepen naar een ziekenhuis aan de wal te brengen. Vervolgens werd een bezoek aan de onderhoudshangar gebracht waar aan verschillende Lynx helikopters werd gesleuteld. Tenslotte werd een bezoek gebracht aan de marinebrandweer van De Kooy. Deze staat dag en nacht paraat, primair om uit te rukken in geval van vliegongevallen op of nabij het vliegveld. Het team beschikt over hetzelfde blusmateriaal als de luchtmacht heeft en dat ook wordt gebruikt op Schiphol. Een goed voorbeeld van militaire en civiele standaardisatie. Het was inmiddels al ongeveer half vier toen iedereen naar huis vertrok in de hoop vrij te blijven van files.

Voortgang van de inrichting van het museum

In onze vorige Nieuwsbrief hebben we u verteld dat het opknappen van de ruimte boven de al in gebruik zijnde museumruimte geheel is voltooid. Om te komen tot een tentoonstelling in deze ruimte is dit echter slechts een eerste stap. Wat volgt is het wikken en wegen van wat er in deze ruimte geëxposeerd zal worden en, nog belangrijker, hoe zullen de verschillende zaken worden opgesteld.

In die fase zitten we nu met de inrichting van dat deel van de ruimte die bestemd is voor de grotere windtunnelmodellen. Het zal duidelijk zijn dat deze modellen niet zo maar op de grond kunnen worden neergelegd. Dat zou eenvoudigweg geen gezicht zijn. Er moeten dus constructies komen waarop ze kunnen worden gemonteerd. Omdat een aantal modellen geschikt moet blijven om windtunnelproeven mee te doen, moeten deze constructies zodanig zijn dat er aan de modellen niets behoeft te worden veranderd. Een hele uitdaging, maar gelukkig hebben we in onze vrijwilligers mensen die voor elk probleem diverse, verschillende oplossingen hebben. Het kiezen van de oplossing die zal worden toegepast geeft nogal eens wat discussies, maar ook daar komen we wel weer uit.

In het gedeelte waar de windtunnelmodellen zullen komen, zijn we druk bezig geweest met het heen en weer schuiven van de te exposeren modellen om zodoende de meest efficiënte opstelling te verkrijgen. Al doende borrelen allerlei ideeën op, waarvan er een aantal uitgevoerd zullen worden.

Voor de andere helft van deze ruimte zijn we nog niet zo ver. De bedoeling is dat daar in eerste instantie grotere spullen m.b.t. avionica en remote sensing een plaats krijgen. In grote lijnen is wel bekend wat er tentoongesteld zal worden, maar de nadere bijzonderheden

zullen nog moeten worden ingevuld.

Ook zal hier ruimte gereserveerd worden voor de ontwikkeling van de bij het NLR gebruikte computerinfrastructuur en voor grotere artikelen op het gebied

Gerard van Wely en Bram Elsenaar bij het windtunnelmodel van de Fokker S-13

van constructies en materialen. Voor dat gedeelte moet nog een start worden gemaakt.

Het streven is om in het najaar van 2010, wanneer we 25 jaar museum en 10 jaar Stichting Historisch Museum NLR hopen te vieren, zo mogelijk deze gehele ruimte in eerste opzet ingericht te hebben.

De herziening van de opzet van het deel Vliegtuigen en Vliegproeven in de benedenruimte nadert zijn voltooiing. Dit vereist het gedeeltelijk herinrichten van een groot aantal van de panelen van dit deel. Bij het deel Ruimtevaart worden nu ook de teksten en bijschriften die nog ontbraken, aangemaakt. Hierdoor is ook voor dit gedeelte een min of meer definitieve vorm bereikt.

Het is de bedoeling om in de toekomst ook de andere disciplines kritisch te bekijken en eventueel de indeling ervan te herzien, maar helaas kan niet alles tegelijk.

In de verdere toekomst staat dan nog het opknappen en inrichten van de zolderetage op het programma. In deze ruimte zal het middengedeelte van de opbouw gebruikt blijven worden voor opslag. Rondom dit

deel zullen waarschijnlijk de grotere objecten van vliegproeven en van niet-luchtvaartonderzoek een plaats krijgen. Kortom: nog werk genoeg te doen.

In de volgende Nieuwsbrieven zult u van de verder vorderingen bij de museuminrichting op de hoogte gehouden worden.

Interview met een bijzondere vrijwilliger: Wim Ruck

Wim Ruck behoort, evenals Iris Koene, die het onderwerp was van het interview in de vorige nieuwsbrief, ook tot de categorie bijzondere vrijwilligers van de museumstichting. Sinds september 1978 werkt hij bij het NLR. Daaraan voorafgaand heeft hij heel iets anders gedaan. Aangestoken door zijn ooms, die allemaal werkzaam zijn binnen de Grote Handels Vaart (GHV), gaat Wim naar de Lagere Zeevaartschool in Dieren. Hij is daar in een internaat en volgt de éénjarige opleiding tot "varensgezel" bij de GHV. Van 1967-1971 vaart hij gedurende vier jaar bij de KNSM op de *Levant*, zoals hij dit nog noemt (Midden Oosten) en Noord Amerika en het Caraïbisch gebied. Zijn laatste reis, vóór zijn afmonstering in februari 1971 met een tegoed van 115 verlofdagen, is naar New York. Een reorganisatie, waarbij de KNSM overgaat in handen van NedLloyd is de reden dat hij het varen niet leuk meer vindt. Een andere reden is dat hij niet op 27-jarige leeftijd de dienstplicht wil vervullen, nadat hij als zeevarende daarvoor tot die leeftijd uitstel kan krijgen.

Hij gaat direct solliciteren en wordt lichtdrukker bij een bedrijf op het Delflandplein in Amsterdam. Het was in het begin wel wennen na een periode als zeevarende, maar Wim past zich snel aan en blijft daar tot juni 1972. Hij wordt in juli 1972 opgeroepen als dienstplichtige bij de Koninklijke Landmacht en wordt gelegerd in Steenwijk. Na zijn opleiding heeft hij voor de rest van zijn dienstdienst van 16 maanden de functies van ordonnans, mortierist en tirailleur.

In oktober 1973 wordt hij lichtdrukker bij het ingenieursbureau Comprimio in Amsterdam. Drie avonden in de week en op zaterdag gaat hij in die periode naar de Grafische School in Amsterdam, eerst voor offset drukker, daarna reprograaf. In deze periode van twee jaar

theorie en praktijk volgt hij een deel van de opleiding in Driebergen.

In 1978 komt hij bij het NLR, dat een vacature heeft voor de functie: kleine offset drukker en de heer Wil- ligers wordt zijn chef. In zijn vakgebied hebben bij het NLR grote veranderingen plaatsgevonden. Ruwweg kan gezegd worden dat tot het jaar 2000 sprake is van een analoog tijdperk met voornamelijk offset werk. Er werken vier mensen op de afdeling. De jaarverslagen

en rapporten zijn dan eerst nog in zwart-wit, later zwart-wit met een zogenaamde steunkleur. Flyers worden direct gemaakt in zwart-wit met een steunkleur, afhankelijk van de vraag van de opdrachtgever bij het NLR. Met de primaire kleuren: zwart, cyaan, magenta en geel kunnen alle kleuren worden gemaakt

Vanaf het jaar 2000 treedt het digitale tijdperk in en kunnen alle producten in "full colour" worden gemaakt. Vanaf 2004 telt de afdeling twee personen. De jaarverslagen worden tegenwoordig buiten de deur, zogenaamd "garenloos" geproduceerd, hetgeen bij het NLR niet mogelijk is. Rapporten en strategieplannen en nog veel meer worden intern gemaakt. In toenemende mate worden de interne opdrachten per e-mail of service request ingediend bij de afdeling. Om fouten zoveel mogelijk te voorkomen werkt Wim een opdracht helemaal af voordat hij aan de volgende begint.

Voor het museum doet hij regelmatig dingen, wanneer zijn eigenlijke werk voor het NLR dit toelaat. Hij produceert bijvoorbeeld de nieuwsbrieven en flyers. In eigen tijd heeft hij onlangs op de machines van zijn afdeling twee museumpublicaties geproduceerd, die door de museumstichting zijn uitgebracht. Ook print de afdeling van Wim alle teksten en foto's die op de panelen in de museumexpositie te zien zijn. De museumstichting maakt daarna gebruik van zijn faciliteiten om deze teksten en foto's op te plakken en op maat te snijden. Op de foto zien we Wim Ruck naast zijn hypermoderne apparatuur en machines.

Boekbespreking

Sikorsky S.51

door Nico Geldhof

Uitgeverij Geromy bv

ISBN978-90-804981-4-3

De komst van het boek was bij de museumstichting al bekend omdat de auteur enkele malen contact had gezocht of er in het museumarchief nog documenten aanwezig waren over beproevingen met deze helikopter. Inderdaad waren enkele rapporten en wat foto's beschikbaar waarvan in dit boek ook gebruik is gemaakt.

Het boek is globaal opgebouwd uit vier delen. Begonnen wordt met de bouw van helikopters voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog, waarbij ook de Von Baumhauer helikopter wordt vermeld. Vervolgens wordt de aanleiding besproken om in Nederland ervaring op te doen met helikopters, met de komst en het gebruik van de S.51. In deze fase wordt de stimulerende rol benadrukt van het NLL, in het bijzonder die van de NLL-directeur (ir. Koning) en ir. A.J. Marx, om de helikopter in Nederland te introduceren en daarmee ervaring op te doen. Dit gedeelte gaat ook over de aanschaf van de S.51 en de daarmee uitgevoerde beproevingen op uiteenlopende gebieden. Ook de rol van de NLL-medewerkers ir. Meijer Drees en ir. Wynia bij de vliegproeven wordt vermeld. Een bijzondere vermelding valt te beurt aan ir. Lucassen die zich "van meet af aan heeft ingezet voor een zo systematisch mogelijke opzet en uitvoering van de vliegproeven." Overigens heeft Lucassen die rol niet bekleed als medewerker van het NIV (Nederlands Instituut voor Vliegtuigontwikkeling), zoals wordt vermeld in het boek, maar als medewerker van het NLL/NLR. Het derde gedeelte gaat vooral over het gebruik van dezelfde S.51 bij de Koninklijke Marine. In die peri-

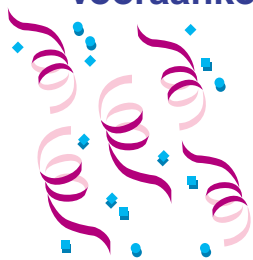

ode bewijst de S.51 als helikopter zijn grote nut tijdens de watersnoodramp in Zeeland in 1953. Maar ook het gebruik aan boord van het vliegkampschip de Karel Doorman komt aan bod. Het laatste gedeelte bevat een technische beschrijving en de levensloop van deze S.51.

Het valt op dat de auteur goed op de hoogte is van het gebruik van de S.51 in de periode dat de helikopter in gebruik was bij de Koninklijke Marine. De beproevingen in de daaraan voorafgaande periode en de daaruit opgedane ervaringen hadden wellicht wat uitvoeriger kunnen worden beschreven. Met name over het ongeval op 28 juni 1948, waarbij door het NLL tijdens de autorotatievlucht diverse unieke registraties aan boord werden vastgelegd, wordt niet gerept. Het is de schrijver gelukt om nogal wat beeldmateriaal over de S.51 te verzamelen, waarvan de beeldkwaliteit uiteenlopend is.

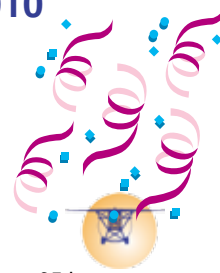
Het boek is een uniek verhaal over een unieke helikopter in Nederland waarmee veel bruikbare ervaring is opgedaan. Zoveel zelfs dat het letterlijk het pad heeft gebaad voor de komst van vele andere helikopters in Nederland, die tot op de dag van vandaag hun nut tonen.

Vooraankondiging donateursbijeenkomst zaterdag 25 september 2010

Deze bijzondere bijeenkomst staat in het licht van 25 jaar museum en 10 jaar museumstichting. Het bestuur heeft het plan opgevat om een mini-symposium te organiseren in het Auditorium in Amsterdam. Verder zullen in het museum nieuwe en vernieuwde onderwerpen worden getoond.

De precieze details van het programma voor die dag zijn nog niet bekend. Daarover meer in de volgende Nieuwsbrief die in juni verschijnt.

25 jaar museum
10 jaar museumstichting

Nieuwe aanwinsten

Boek getiteld “25 jaar Rijksluchtvaartdienst”, door R.J. Castendijk (1955), ontvangen van Paul van Woerkom

Boek getiteld “E.L.T.A. The first aviation exhibition Amsterdam – 1919”, door Rob J.M. Mulder, aangeschaft door de museumstichting

Boek getiteld Sikorsky S.51, door Nico Geldhof, ontvangen van Nico Geldhof

Boek getiteld: De ontwikkeling van het vliegtuig, ontvangen van de heer T. Algra

Vijf oude vliegproefinstrumenten, van de heer Van Loosbroek die hij ooit had gekocht

Ingebonden jaargang 1968 van Avia, via de heer J. te Boekhorst

Het boek Luchtvaart- en Luchtpost encyclopedie, van de heer S. Boersen

Umbical tester van ANS, van de heer H. Keppel

In memoriam

Op 9 maart 2010 overleed Dr. ir. B. (Berend) van den Berg, donateur voor het leven van onze stichting.

Uw donatie

Veel donateurs van onze stichting hebben hun donatie reeds voldaan, waarvoor hartelijk dank. Een flink aantal donateurs blijkt dat echter nog te zijn vergeten. Daarom deze herinnering aan degenen die het betreffen: wilt u uw jaardonatie van minimaal Euro 12,50 alsnog overmaken op rekeningnummer 57.88.27.204?

Stichting Historisch Museum NLR
Postbus 90502
1006 BM Amsterdam

Tel. 020-511 31 13
e-mail: museum@nlr.nl
<http://www.nlrmuseum.nl>